

HARCOS ÍRÓ ÉS TUDÓS TANÁR

(Lőrinc Péter 75. születésnapjára)

Nem is tudom hamarjában, hogyan is nevezzem. Diákjai, akik a tudós tanár szavait hallgatták a katedráról, elsősorban dr. Löbl Árpádot ismerik, a történelemtudományok ismerőjét és szakavatott kutatóját, én magam pedig Lőrinc Péterhez állok közelebb, aki tollal a kezében örökítette meg nem csupán a forradalmi múlt gondosan összegyűjtött adatait, hanem a szépiró figyelő szemével észlelt életjelenségeket és emberi jellemeket is. Valahogy azért úgy érzem, hogy nem is lehet egymástól elválasztani a harcos író és a tudós tanárt, egyek ők kezdetről fogva, mióta megjelentek az író első dadaista versei, és mióta ott Pancsován, még diákévei alatt összekerült Vasa Stajic körével és rajta keresztül a forradalmi mozgalom eszméivel. Író és történész mindvégig együtt haladt, méghozzá nem is egynyelvű, hanem kétnyelvű környezetben, s ő maga is, munkája is teljesen belenőtt, szervesen beleolvadt ebbe a kétnyelvűségbe. Előadásait magyar, szerb, sőt makedón diákok is hallgatták, és művei magyar és szerbhorvát nyelven is hirdették a forradalmi eszméket.

Lőrinc Péter, alias dr. Löbl Árpád, a harcos író és tudós tanár 75 éves. 1898. július 14-én született Bánátban, Kovačicán, innen indult ki meglehetősen sokfelé ágazó életútja, hiszen diákéveit Pancsován töltötte, Pesten járt egyetemre, és tanulmányait Belgrádban fejezte be. Tanár volt Gornji Milanovacon, Pancsován, Becskerekén, Bitolában, Szabadkán, s legutóbb Újvidéken. Kétszer vonult nyugdíjba — először forradalmi tevékenysége miatt, másodszer pedig munkájával kimerülten, de ezek a nyugdíjba vonulások egyáltalán nem azt jelentették, hogy visszavonult a munkától. Nem, Lőrinc Péter, az író és dr. Löbl Árpád, a tanár nem ismeri a tétlen pihenés fogalmát. Számára a cselekvés, a munka az élet, s ezt a fáradhatatlan munkásságot nemcsak a keze alól kikerült diákok sora jelzi, hanem egy sorozatnyi könyv is: történelem és szépirodalom.

Első kötete verseinek egy kis gyűjteménye volt. Ezekben a versekben az új utat kereső fiatalság, az avantgardizmus szelleme lobogott. Ez az útkeresés a forradalmi érzület kibontakozásával párosult, s már fiatal tanár korában írásokat adott közre az Okovani radnik című szerb nyelvű, kommunista folyóiratban is. Aztán Vajdaságba visszatérve, közreműködött a Szervezett Munkásban, s később a Hídban, mint tudós pedig belgrádi és más tudományos intézetekben, például a Szerb Maticában is. Eddig csak két nevét említettem, pedig hát volt több is, például Láng Árpád, szerb nyelvű írásait pedig többnyire Plamenac néven adta közre.

Fiataalkori verseskötete, az 1917-ben megjelent *Lány és béke után* csak a felszabadulás után jelentkező új magyar nyelvű kötettel, A kuruckor című tanulmánnyal. Ezután azonban egymás után jelentek meg újabb kötetei. Makedóniai kutatásairól a *Nemzet születik* című riportkönyvben számol be. Aztán jött a *Hétköznapok* című regény és a *Görbe utca 23* című elbeszéléskötet, melyek témája a forradalmi múltból sarjadt ki. És a szépirodalmi életműhöz tartozik az *Alakok* című könyv is, amelyben azok a jellegzetes emberi alakok kelnek életre, akik valami módon beleszóltak az író életébe. Néhány vonással is plasztikusan rajzolja meg őket. És a szépirodalomnak és a történelemnek bizonyos jóízű keveréke az *Ember az embertelenségben* című önéletrajzi mű is, amelynek két kötete jelent meg eddig: a *Válságok és erjedések*, valamint a *Vándorlások*. S mindezeket a műveket kiegészítik a tudományos történelmi művek, A nagy póri pör, mely a vajdasági birtokkiszajátításról és az aratósztrájkokról ad képet, no meg az *Adalék a vajdasági agrárkérdés történetéhez* című füzet, mely eredetileg szerbhorvát nyelven íródott, s az 1848—49. évek vajdasági eseményeit dolgozza fel.

Csupán egy kis emlékeztető ez a hetvenöt éves író és tudós életművére, mely azonban egyáltalán nem merült ki a megjelent könyvekben és itt-ott elszórt versekben, elbeszélésekben és tanulmányokban, hanem át- meg átszövi az ember és forradalmár egész életét. És ebbe a szerzteágzó életbe beletartozik Vasa Stajic és Danilo Tomín, aki leghamarabb vált ki környezetéből azzal a tragikus forradalmársorssal, hogy agyonverte a rendőrség, és ugyanígy beletartozik Barta Sándor, a proletáriró és -költő, valamint Kassák Lajos, az avantgardista művész. És beletartozik Mayer Ottmár, és beletartozik Oto Biha-lji-Merin, akivel a hadifogolytáborban együtt terjesztették a szocializmus eszméit, és beletartoznak a diákok ezrei, akik a keze alatt nemcsak a történelmi adatokkal ismerkedtek, hanem a humánus gondolatokkal is.

Lőrinc Péter, az író az avantgardizmus ösvényein indult el valaha jó fél évszázaddal ezelőtt. Forradalmi útkeresése ma is egyik jellemző tulajdonsága, ez azonban egyáltalán nem jelent szűklátókörűséget. Nemcsak az elvont mozgalmat látja maga előtt, hanem a konkrét embert is. Éppen ez adja meg nézeteinek, gondolatainak mélységét és távlatát. S mint író — bár az avantgardizmus irányát követte — nem kötelezte el magát egyetlen csoportosulás mellett sem. Ma is ott találhatjuk írásait szinte minden sajtótermékünkben, kezdve a *Magyar Szótól* és a *7 Naptól*, a *Hidon*, az *Új Symposiumon* és az *Üzeneten* át a szerbhorvát lapokig és folyóiratokig. Mert Lőrinc Péter — dr. Löbl Árpád, azaz *Plamenac* — nem valamilyen izmus híve, hanem az eszméé, amely ott világít az írásaiban.

Ebben a szellemben köszönti az *Üzenet* is a 75 éves író és tudóst, remélve, hogy még hosszú ideig munkálkodik közöttünk — mindannyiunk javára.